УДК 336.228
DOI 10.33244/2617-5959.5.2021.99-107

Г. М. Калач,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки
e-mail: a.n.kalach@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-6031-0591;
І. С. Корінь,
головний державний ревізор, інспектор відділу перевірок підприємств невиробничої сфери управління податкового аудиту підприємств невиробничої сфери Центрального міжрегіонального управління ДПС по роботі з великими платниками, Державний податковий університет
e-mail: korininna@gmail.com
ORCID ID 0000-0003-3399-020X

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ФІСКАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті здійснено дослідження теоретичних підходів до сутності фіскальної безпеки держави, з'ясовано, що наразі у вітчизняній науковій літературі переважають два основних підходи до цього явища: перший ґрунтується на якісних характеристиках економічної системи, при такому підході безпека розглядається як спроможність економіки підтримувати стабільність публічних фінансів; другий підхід визначає фіскальну безпеку як стан системи публічних фінансів, у якому вона є стійкою до загроз. Запропоновано авторське бачення сутності фіскальної безпеки держави як специфічного виду суспільно-економічних відносин, які виникають між державою та суб'єктами соціально-економічних відносин з приводу забезпечення платоспроможності та стійкості системи публічних фінансів, що досягається шляхом нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз, пов'язаних з формуванням дохідної частини бюджету та управлінням параметрами видатків. Визначено основні види ризиків (загроз) фінансової безпеки в Україні. Доведено, що найвищий рівень фіскального ризику в Україні пов'язаний зі «схемами» мінімізації податкових платежів, лобіюванням представниками влади окремих груп компаній з просування для них вигідних податкових (митних) умов (преференцій), тінізацією окремих видів бізнесу. Зазначено, що трансфертне ціноутворення та агресивне податкове

© Калач Г. М., Корінь І. С., 2021

планування внаслідок застосування суб'єктами господарювання схем ухилення та уникнення від оподаткування є одним з основних видів ризиків фіскальної безпеки. Вказано на низьку фіскальну ефективність трансфертного ціноутворення порівняно з середніми показниками у світі. Для підвищення ефективності управління фіскальною безпекою запропоновано формування цілісної системи управління фіскальними ризиками, яка б врахувала дію змінних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища та відповідала міжнародним стандартам.

Ключові слова: *фіскальна безпека держави, податкова амністія, амністія капіталів, контроль, трансфертне ціноутворення.*

Мета статті. Трансфертне ціноутворення як податковий інститут з'явилося в Україні у вересні 2013 р. на тлі посиленої уваги до транснаціональних корпорацій та міжнародної торгівлі. На відміну від багатьох інших вимог податкового законодавства, ТЦУ не має чіткого нормативного регулювання, це викликає багато проблем як для платників податків так і для контролюючих органів. [13] Метою статті є визначення сутності та основних загроз фіскальної безпеки держави, місця трансфертного ціноутворення в системі фіскальної безпеки держави, розробка пропозицій для підвищення фіскальної ефективності трансфертного ціноутворення.

Постановка проблеми. Дослідження фіскальної безпеки держави пов'язана з рядом чинників економічного, політичного та соціального характеру, які несуть загрозу національним інтересам держави. Актуальність проблеми зростає з набуттям чинності Постанови від 6 жовтня 2021 р. № 1068 щодо деяких питань організації діяльності Бюро економічної безпеки України. Бюро економічної безпеки має займатись розслідуванням ухилення від сплати податків, а також злочинами, пов'язаними з економікою та фінансами. Діяльність БЕБ передбачає запобігання, виявлення, припинення, загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення, отже, акцент робитиметься на аналітичній роботі та орієнтованому на ризики підході. Побудова дієвої системи фіскальної безпеки держави відповідає стратегічним пріоритетам України. Одним із напрямів забезпечення фіскальної безпеки держави є протидія прихованому відпливу коштів з національної економіки. Дієвим інструментом, що спрямований на захист національної фіскальної безпеки, є трансфертне ціноутворення, однією з основних цілей якого є проведення аналізу ризиків заниження платником податків податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємства. Трансфертне ціноутворення є вагомим інструментом збільшення прибутку як для платників податків, так і для фіскальних органів, оскільки вони значною мірою визначають доходи та витрати, а отже, і оподатковувані прибутки афілійованих підприємств у різних податкових юрисдикціях. Удосконалення трансфертного ціноутворення в Україні є актуальним завданням, оскільки це створить умови для підвищення фіскальної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фіскальна безпека почала розглядатися науковцями як самостійний складник економічної безпеки досить недавно. Однією з найбільш значимих наукових робіт, в якій зроблено суттєвий внесок у розробку

концептуальних засад фіскальної безпеки, можна вважати монографію Т. І. Єфіменко [1]. Окремі аспекти фіскальної безпеки розглядаються у працях О. О. Молдавана [2; 3; 4], С. С. Брехова [5], В. Б. Кривіцького [6] та інших. Дослідження сутності, моделей, принципів та механізмів трансфертного ціноутворення міститься в роботах українських учених М. В. Колдовського [7], О. С. Чукліної [8] тощо. В роботах Лі Шепард [11] обґрунтовано економічну природу принципів трансфертного ціноутворення, закладених у Багатосторонню Конвенцію MLI (Maltilaterial convention to implement tax treaty related measures to prevent base erosion and profit shifting) та концепцію ОЕСР [12].

Виклад основних результатів дослідження. У визначенні сутності фіскальної безпеки держави наразі не існує єдиної думки, наприклад, у роботі [14] автори вважають, що фіскальна безпека є складовою частиною фінансової безпеки, а у роботах [1–4] обґрунтовано, що фіскальну безпеку потрібно розглядати як самостійну складову економічної безпеки держави.

Таблиця 1

Узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності поняття «фіскальна безпека держави»

Автор	Визначення фіскальної безпеки держави
Баранецька О. В.	Здатність суб'єкта (держави, регіону) забезпечити запланований рівень фінансових надходжень до бюджетів держави з метою здійснення необхідних державних витрат і гарантування економічного суверенітету держави, її макроекономічної стабільності та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку [15]
Касперович Ю.	Забезпечення платоспроможності та стійкості системи публічних фінансів, що досягається шляхом управління параметрами видатків, оподаткування та збалансування бюджетів, міжбюджетних відносин, організаційно-правовими та інституційними засадами бюджетного процесу для реалізації національних інтересів держави в умовах обмежених ресурсних можливостей [16, с. 9]
Молдован О. О.	Стан системи публічних фінансів, за якого фінансові ресурси держави, позабюджетних інститутів та фондів, органів місцевого самоврядування перерозподіляються і використовуються в такий спосіб, який забезпечує реалізацію ключових завдань державної політики та дозволяє державі нейтралізувати зовнішні і внутрішні загрози для її економічної і соціальної стабільності [3, с. 52]
Прокопенко Н. С., Тимошенко А. О.	Складова частина фінансової безпеки держави, яка визначає рівень економіки країни, її фінансову незалежність за рахунок наповнення бюджету фінансовими ресурсами та ефективного їх розподілу і використання [14, с. 74]

Джерело: розроблено авторами на основі [3; 14; 15; 16].

У роботі [2] автор зазначає, що у науковому середовищі сформувалися два підходи до сутності поняття «безпека», а отже, і до сутності всіх її складових: перший підхід ґрунтується на якісних характеристиках економічної системи, при такому підході безпека розглядається як спроможність економіки (або її окремих складових) підтримувати стабільне і достатнє забезпечення ресурсами національної економіки; відповідно до другого підходу, дефініція безпеки розглядається як визначений стан економічної системи (або її складових) у якому вона є стійкою до загроз [2, с. 115].

Вважаємо, що оскільки об'єктом економічної (і фіскальної) безпеки є соціально-економічна система, яка належить до категорії складних, нестабільних (динамічних) систем, то під час її дослідження доцільно керуватися методологією дослідження складних нерівноважних систем. Характерною ознакою таких систем є динамічність і чутливість до управлінських впливів. Управління – це процес, що об'єднує різноманітні елементи в єдине ціле, спонукає їх до дії, що приводить систему в рух, який забезпечує її удосконалення, розвиток та досягнення певної цілі. При цьому необхідно правильно визначати фактори «збурення», зовнішні і внутрішні впливи, що впливають на зміну об'єкта, їх силу і напрямок, щоб утримати рух системи на бажаній траєкторії [9, с. 61].

Враховуючи зазначене, вважаємо, що обмеженість існуючих теоретичних підходів до поняття «безпека» полягає у використанні статичного підходу до динамічного об'єкта. Вважаємо, що визначення поняття «фіскальна безпека» через категорію «відносини» є більш доцільним, оскільки дозволяє визначити динамічність, межи та структуру цього поняття, а отже, й основні функції суб'єктів щодо забезпечення оптимального стану фіскальної безпеки.

На нашу думку, поняття «фіскальна безпека держави» можна визначити як специфічний вид суспільно-економічних відносин, які виникають між державою та суб'єктами соціально-економічних відносин з приводу забезпечення платоспроможності та стійкості системи публічних фінансів, що досягається шляхом нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз, пов'язаних з формуванням дохідної частини бюджету та управлінням параметрами видатків.

З наведеного визначення та ґрунтуючись на аналізі даних таблиці 1, можна зробити висновок, що процес забезпечення фіскальної безпеки полягає у зменшенні загроз або ризиків дестабілізації публічних фінансів.

Основні види ризиків (загроз) фінансової безпеки згруповані автором роботи [1] у такі три групи: 1) «тінізація» фінансових потоків і скорочення ресурсної бази національної фінансової системи; 2) відплив капіталу і приховування прибутків на рахунках в офшорних юрисдикціях; 3) скорочення обігових коштів реального сектору та зростання обсягів неплатежів [1, с. 238].

Отже, як ми вже зазначали, трансфертне ціноутворення й агресивне податкове планування, внаслідок застосування суб'єктами господарювання схем ухилення та уникнення від оподаткування є одним із основних видів ризиків фіскальної безпеки [17, с. 23].

Дослідження групи експертів Асоціації платників податків України, що було проведене 2020 року на підставі аналізу даних 24 сфер економіки України, підтвердило,

що найвищий рівень ризику (від 62 до 65 %) пов'язаний зі «схемами» мінімізації податкових платежів, лобіюванням представниками влади окремих груп компаній з просування для них вигідних податкових (митних) умов (преференцій), тінізацією окремих видів бізнесу, інформаційними атаками щодо дискредитації фіскальної системи, проявами корупції у фіскальній сфері [18].

Трансфертні ціни можуть досить суттєво відрізнятися від ринкових. Актуальність використання трансфертних цін для ТНК зумовлена насамперед податковими міркуваннями, оскільки в різних країнах, де вони присутні, податкове навантаження може значно різнитися. Натомість використання трансфертного ціноутворення дозволяє ТНК перенаправляти загальні прибутки для їхнього оподаткування до країн з нижчими податками.

В основі українського законодавства щодо трансфертного ціноутворення лежать міжнародні документи, основними з яких на міжнародному рівні є Керівництво Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) для багатонаціональних компаній та податкових адміністрацій. Відповідно до цього документа трансфертне ціноутворення – це процес встановлення ціни, за якою компанія передає товари, послуги або нематеріальні активи. Досвід України показує, що правила трансфертне ціноутворення орієнтовано на переміщення податкових баз між країнами та перерозподіл прибутків між пов'язаними компаніями [19, с. 124].

З метою визначення фактів неподання звітності про контрольовані операції та неповного відображення всіх контрольованих операцій у поданих звітах, а також виявлення ризиків трансфертного ціноутворення, ДПС України використовує дані провідних світових інформаційно-аналітичних джерел та інформацію компетентних органів іноземних країн. 2020 року платниками податків надано інформацію про контрольовані операції у сумі 2,5 трлн грн. В основному контрольовані операції здійснювались з нерезидентами Швейцарії (20 %), Франції (19 %), Нідерландів (9 %), Австрії (8 %) та Великобританії (7 %).

За даними ДПС України, 2021 року проведено 35 перевірок контрольованих операцій, розрахункові донарахування за якими становлять 1,4 млрд грн податку на прибуток та зменшення збитків на 3,5 млрд гривень. Про загальну фіскальну ефективність трансфертного ціноутворення в Україні свідчать дані ОЕСР, який нещодавно опублікував статистику звітів у розрізі країн (Country-by-country report, CBCR), зокрема щодо діяльності ТНК в Україні: 1 % маржі (160 місце з 205 країн), $50 000 інвестицій на працівника (162 місце), 50 % операцій – внутрішньогрупові (у середньому по іншим країнам світу – 30 %), доходи ТНК – 17 % від ВВП (60 % у середньому по світу), 1 % податкового навантаження (сплачені податки / дохід, у середньому по іншим країнам світу – 2 %) [20]. Низька фіскальна ефективність трансфертного ціноутворення ТНК українського походження пояснюється повільним впровадженням правил BEPS в Україні, незважаючи на те, що ще 2017 року Україна приєдналася до MLI (Maltilaterial convention to implement tax treaty related measures to prevent base erosion and profit shifting), Багатосторонної конвенції з протидії розмиванню оподатковуваного прибутку / податкової бази та виведенню прибутку з-під

оподаткування. Приєднання до цієї конвенції означає, що Україна повинна імплементувати правила 3, 4, 5, 6, 7, 8–10, 13, 14 плану BEPS. Зміст основних правил, які мають прямий вплив на фіскальну безпеку було розглянуто у роботі [17].

Отже, важливим завданням у сфері фіскальної безпеки України є формування системної політики запобігання ухиленням від оподаткування шляхом формування цілісної системи управління фіскальними ризиками. Робота з податковими ризиками має базуватися на стандартах ризик-менеджменту (ISO 31000, FERMA, COSO) та рекомендацій щодо управління податковими ризиками (Risk Management Guide for Tax Administrations, Compliance Risk Management: Managing and Improving Tax Compliance, ISORA) та правилах BEPS.

Висновки. Поняття фіскальної безпеки держави є відносно новим для української економічної науки, більшість науковців вважають, що ця дефініція означає такий стан публічних фінансів, який забезпечує платоспроможність і стійкість публічних фінансів. На нашу думку, більш обґрунтованим є підхід до фіскальної безпеки як до динамічної системи, це означає, що фіскальна безпека повинна формуватись і розвиватись з врахуванням змінних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. В умовах глобалізації трансфертне ціноутворення є одним із основних чинників дестабілізації фіскальної безпеки, для зменшення загроз, пов'язаних з трансфертним ціноутворенням запропоновано сформувати цілісну систему управління фіскальними ризиками, яка має відповідати міжнародним стандартам. Формування цілісної системи управління фіскальними ризиками буде предметом наших подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єфименко Т. І. Фіскальна та монетарна безпека національної економіки / ДННУ «Акад. фін. Управління». К., 2016. 447 с.

2. Молдован А. А. Теоретико-методологические аспекты исследования фискальной безопасности государства. *Вісник Одеського національного ун-ту. Серія: Економіка*. 2020. Т. 25, вип. 3 (82). С. 114–119.

3. Молдован О. О. Фіскальна безпека як самостійний складник системи економічної безпеки держави: спроба окреслення інституційних меж. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. № 3 (77). С. 48–54.

4. Молдован О. О. Фіскальна безпека держави: концептуальні засади нового напряму досліджень у рамках екосестейт. *Stratagic Panorama*. 2020. № 1–2. С. 86–96.

5. Брехов С. С. Напрями розвитку контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*: зб. наук. пр. / НАН України. ДУ «Ін-т регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАНУ»; ред. кол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2016. Вип. 4 (120). С. 126–131.

6. Кривіцький В. Б. Вектори вдосконалення митного контролю в Україні у контексті забезпечення фіскальної безпеки держави. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 11 (39). С. 135–142.

7. Колдовський В. М. Трансфертне ціноутворення як механізм ухилення від сплати податків. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2159 (дата звернення: 01.02.2020).

8. Чукліна О. С. Теорія трансфертного ціноутворення: поняття та періодизація розвитку. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. № 4. С. 119–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2013_4_18 (дата звернення: 19.02.2020).

9. Калач Г. М. Фондовий ринок як відкрита нерівноважна система. *European Cooperation. Scientific Approaches Applied Technologies*. Варшава, 2017 № 8(27). С. 53–63.

10. Lee Sheppard, OECD BEPS Country-by-Country Reporting Is Too Burdensome, HMRC Official Says, 2014 TAX NOTES TODAY 28-3 (FEB. 11, 2014).

11. Ault, Hugh J., Wolfgang Schoen, and Stephen E. Shay. 2014. Base Erosion and Profit Shifting: A Roadmap for Reform // Bulletin for International Taxation 68: 275, Boston College Law School Legal Studies Research Paper No. 324. URL: http://ssrn.com/abstract=2459646 (дата звернення: 15.01.2020).

12. Dharmapala, Dhammika. 2014b. Base Erosion and Profit Shifting: A Simple Conceptual Framework. University of Chicago Coase-Sandor Institute for Law & Economics Research Paper No. 703. URL: http://ssrn.com/abstract=2497770 (date of appeal: 09.01.2020).

13. Трансфертне ціноутворення: сучасні аспекти застосування. *Вісник: офіційно про податки*. 2019. № 32 (1032). 31 серпня.

14. Прокопенко Н. С., Тимошенко А. О. Забезпечення фіскальної безпеки держави в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 27, частина 3. С. 72–77.

15. Баранецька О. В. Фіскальна безпека держави: концептуальні засади та шляхи забезпечення: дис. ... канд. екон. наук: 21.04.01. Київ, 2014. 232 с.

16. Касперович Ю. В. Фіскальна безпека держави в умовах гібридної війни: аналітична доповідь. Київ: Фенікс, 2019. 128 с.

17. Калач Г. М., Корінь І. С. Заходи з протидії агресивному податковому плануванню в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2020. № 3 (35), ч. 2. С. 23–30.

18. Фіскальна безпека України – чи спроможні забезпечити? URL: https://appu.org.ua/main-news/fiskalna-bezpeka-ukra%d1%97ni-chi-spromozhni-zabezpechiti/ (дата звернення: 13.12.2021).

19. Корінь І. С. Розвиток трансфертного ціноутворення в умовах глобалізації. *Генерування інновацій інклюзивного розвитку: національний, регіональний, міжнародний вимір*: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 12–13 жовтня 2021 року. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. С. 123–125.

20. РЕЙТИНГ. Бізнес в офіційних цифрах. URL: https://rating.zone/podatastata-skilky-podatkiv-i-de-platiat-velyki-korporatsii/ (дата звернення: 14.12.2021).

REFERENCES

1. Iefymenko T. I. Fiskalna ta monetarna bezpeka natsionalnoi ekonomiky / DNNU "Akad. fin. upravlinnia". K., 2016. 447 s.

2. Moldovan A. A. Teoretyko-metodolohycheskye aspekty yssledovanyia fyskalnoi bezopasnosty hosudarstva. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho un-tu. Seriia: Ekonomika*. 2020. T. 25. Vyp. 3 (82). S. 114–119.

3. Moldovan O. O. Fiskalna bezpeka yak samostiinyi skladnyk systemy ekonomichnoi bezpeky derzhavy: sproba okreslennia instytutsiinykh mezh. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*. 2020. № 3 (77). S. 48–54.

4. Moldovan O. O. Fiskalna bezpeka derzhavy: kontseptualni zasady novoho napriamu doslidzhen u ramkakh ekosesteit. *Stratagic Panorama.* 2020. № 1–2. S. 86–96.

5. Brekhov S. S. Napriamy rozvytku kontroliu za transfertnym tsinoutvorenniam v Ukraini. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*: zb. nauk. pr. / NAN Ukrainy. DU «In-t rehionalnykh doslidzhen im. M. I. Dolishnoho NANU»; red. kol.: V. S. Kravtsiv (vidp. red.). Lviv, 2016. Vyp. 4 (120). 2016. № 4. S. 126–131.

6. Kryvitskyi V. B. Vektory vdoskonalennia mytnoho kontroliu v Ukraini u konteksti zabezpechennia fiskalnoi bezpeky derzhavy. *Nauk. zap. Nats. un-tu «Ostrozka akademiia». Seriia «Ekonomika».* 2018. № 11 (39). S. 135–142.

7. Koldovskyi V. M. Transfertne tsinoutvorennia yak mekhanizm ukhylennia vid splaty podatkiv. *Efektyvna ekonomika.* 2013. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2159 (data zvernennia: 01.02.2020).

8. Chuklina O. S. Teoriia transfertnoho tsinoutvorennia: poniattia ta periodyzatsiia rozvytku. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. 2013. № 4. S. 119–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2013_4_18 (data zvernennia: 19.02.2020).

9. Kalach H. M. Fondovyi rynok yak vidkryta nerivnovazhna systema. *European Cooperation. Scientific Approaches Applied* Technologies. Warszawa, 2017. № 8(27). S. 53–63.

10. Lee Sheppard, OECD BEPS Country-by-Country Reporting Is Too Burdensome, HMRC Official Says, 2014 TAX NOTES TODAY 28-3 (FEB. 11, 2014).

11. Ault, Hugh J., Wolfgang Schoen, and Stephen E. Shay. 2014. Base Erosion and Profit Shifting: A Roadmap for Reform // Bulletin for International Taxation 68: 275, Boston College Law School Legal Studies Research Paper No. 324. URL: http://ssrn.com/abstract=2459646 (дата звернення: 15.01.2020).

12. Dharmapala, Dhammika. 2014b. Base Erosion and Profit Shifting: A Simple Conceptual Framework. University of Chicago Coase-Sandor Institute for Law & Economics Research Paper No. 703. URL: http://ssrn.com/abstract=2497770 (date of appeal: 09.01.2020).

13. Transfertne tsinoutvorennia: suchasni aspekty zastosuvannia. *Visnyk: ofitsiino pro podatky*. 2019. № 32 (1032). 31.08.

14. Prokopenko N. S., Tymoshenko A. O. Zabezpechennia fiskalnoi bezpeky derzhavy v umovakh yevrointehratsii. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. 2017. Vypusk 27. Chastyna 3. S. 72–77.

15. Baranetska O. V. Fiskalna bezpeka derzhavy: kontseptualni zasady ta shliakhy zabezpechennia: dys. ... kand. ekon. nauk: 21.04.01. Kyiv, 2014. 232 s.

16. Kasperovych Yu. V. Fiskalna bezpeka derzhavy v umovakh hibrydnoi viiny: analitychna dopovid. Kyiv: Feniks, 2019. 128 s.

17. Kalach H. M., Korin I. S. Zakhody z protydii ahresyvnomu podatkovomu planuvanniu v Ukraini. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka», seriia: «Ekonomichni nauky»*. 2020. №3 (35), ch. 2. S. 23–30.

18. Fiskalna bezpeka Ukrainy – chy spromozhni zabezpechyty? URL: https://appu.org.ua/main-news/fiskalna-bezpeka-ukra%d1%97ni-chi-spromozhni-zabezpechiti/ (data zvernennia: 13.12.2021).

19. Korin I. S. Rozvytok transfertnoho tsinoutvorennia v umovakh hlobalizatsii. *Heneruvannia innovatsii inkliuzyvnoho rozvytku: natsionalnyi, rehionalnyi, mizhnarodnyi vymir*: materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Zaporizhzhia 12–13 zhovtnia 2021 roku. Zaporizhzhia: NU «Zaporizka politekhnika», 2021. S. 123–125.

20. REITYNH. Biznes v ofitsiinykh tsyfrakh. URL: https://rating.zone/podatastata-skilky-podatkiv-i-de-platiat-velyki-korporatsii/ (data zvernennia: 14.12.2021).

H. Kalach, I. Korin. Transfer pricing as a component of fiscal security of Ukraine

The article displays theoretical approaches to the core of fiscal security of the state, it is found that two main approaches to this phenomenon prevail in the domestic scientific literature: the first is based on the qualitative characteristics of the economic system, with this approach, security is considered as the ability of the economy to maintain the stability of public finances; the second approach defines fiscal security as the state of the public finance system in which it is resistant to threats. The author's vision of the essence of the fiscal security of the state as a specific type of socio-economic relations arising between the state and the subjects of socio-economic relations regarding ensuring the solvency and stability of the public finance system is proposed, which is achieved by neutralizing external and internal threats associated with the formation of the revenue side and management cost parameters. The main types of risks (threats) to financial security in Ukraine have been identified. It has been proven that the highest level of fiscal risk in Ukraine is associated with "schemes" for minimizing tax payments, lobbying by representatives of the authorities of certain groups of companies to promote favorable tax (customs) conditions (preferences), as well as certain types of business that are in the shadows. It is noted that transfer pricing and aggressive tax planning due to the use of tax evasion and avoidance schemes by enterprises, which is one of the main types of risks for the fiscal security of the state. The low level of efficiency of transfer pricing compared with the average in the world is indicated. It is proposed to form an integral system of fiscal risk management, which would take into account the effect of variable factors of the internal and external environment and meet international standards in order to improve the efficiency of fiscal security management.

Keywords: *fiscal security of the state, tax amnesty, capital amnesty, control, transfer pricing.*

Стаття надійшла до редколегії 17 грудня 2021 року

ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МИТНА БЕЗПЕКА

Науковий журнал

Випуск 5

Ірпінь ● ДПУ ● 2021

ISSN 2617-5959
УДК 339.543

Засновник: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2016 року

Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)
Мови видання: українська, англійська

Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ № 22506-12406ПР від 28.12.2016

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет рішенням Вченої ради
Державного податкового університету (протокол № 2 від 28.12.2021)

Редакційна колегія: д-р екон. наук, доцент *В. В. Гурочкіна* (голов. ред.); д-р екон. наук, професор *Л. Л. Лазебник* (заст. голов. ред.); канд. екон. наук, доцент *О. Є. Сушкова* (відп. секр); д-р філософії *Рафаеле Петруцці* (Австрія); д-р філософії *Агнешка Дзюбинська* (Польща); д-р філософії *Дарій-Олесь Павліщий* (Польща); д-р філософії, акад. екон. наук України *Марцін Кесі* (Польща); канд. екон. наук, доцент *С. В. Заєц*; д-р екон. наук, професор *С. В. Онишко*; д-р екон. наук, доцент *В. В. Мартиненко*; д-р екон. наук, професор *В. Г. Бодров*; д-р екон. наук, доцент *О. І. Піжук;* д-р екон. наук, доцент *Л. В. Слюсарева*; канд. екон. наук, доцент *Ю. О. Голинський*; д-р екон. наук, професор *О. А. Шевчук*; д-р екон. наук, професор *Я. В. Белінська*; д-р екон. наук, професор *А. В. Лісовий*; д-р екон. наук, професор *А. А. Олешко*; канд. педагог. наук, с.н.с. *О. С. Нагорічна.*

Митна безпека : науковий журнал / редкол. : В. В. Гурочкіна (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. – Випуск 5. – 252 с.

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економічної безпеки та митної політики держави.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень економічної безпеки держави, теоретико-прикладних проблем митної політики України, права, правового регулювання митних взаємовідносин, удосконалення законодавства, забезпечення митної безпеки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами митної безпеки, митної політики України та правового регулювання у цих галузях.

Науковий журнал індексується в Google Scholar,

Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Державного податкового університету.

DOI (digital object identifier) – цифровий індикатор об'єкта привласнюється науковим статтям видання.

Редакція журналу веде систематичну роботу із включення наукового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження в світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження збірника у Scopus та Web of Science.

Адреса редакційної колегії:
Україна, 08201, Ірпінь, Київська обл., вул. Університетська, 31,
e-mail: customssecurity@ukr.net

Використання опублікованих у збірнику матеріалів дозволяється за умови обов'язкового посилання на джерело інформації.

Під час посилання на матеріали збірника наукових праць «Митна безпека» потрібно використовувати транслітеровану назву «Mytna bezpeka» або «Customs security».

© Державний податковий університет, 2021

STATE TAX UNIVERSITY

CUSTOMS SECURITY

The Scientific Journal

Issue 5

Irpin ● STU ● 2021

ISSN 2617-5959
УДК 339.543

Founder: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientific journal «Customs security» was founded in 2016
Continued edition (released with the accumulation of material)
Language of edition: Ukrainian, English
The certifi cate of state registration of the print mass media:
КВ № 25506-12406 ПР, 28.12.2016
Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the
Academic Council of the State Tax University (Protocol № 2, 28.12.2021)

Editorial Board: Dr. of Economics, Associate Professor *V. Hurochkina* (Editor-in-chief); Dr. of Economics, Professor *L. Lazebnyk* (Co-Editors-in-chief); Ph.D. in Economics, Associate Professor *O. Sushkova* (Executive editor); Ph. D. *Raffaele Petruzzi* (Austria); Ph. D. Associate Professor *Agnieszka Dziubińska* (Poland); Ph. D. *Dariusz Pawliszczy* (Poland); Ph. D. *Marcin Kęsy* (Poland); Ph. D. in Economics, Professor *S. Zaiets*; Doctor of Economics, Professor *S. Onyshko*; Doctor of Economics, Associate Professor *V. Martynenko*; Doctor of Economics, Professor *V. Bodrov*; Doctor of Economics, Associate Professor *O. Pizhuk*; Doctor of Economics, Associate Professor *L. Sliusareva*; Ph. D., Associate Professor *Yu. Holynskyy*; Doctor of Economics, Professor, *O. Shevchuk*; Doctor of Economics, Professor *Ya. Belinska*; Doctor of Economics, Professor *A. Lisovyi*; Doctor of Economics, Professor *A. Oleshko*; Ph. D. of Pedagogical Sciences, Senior Researcher *O. Nagorichna.*

Customs security : The Scientific Journal / Editorial Board : V. V. Hurochkina (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2021. – Issue 5. – 252 p.

The publication contains scientifi c articles on current issues of economic security and customs policy of the state.

The scientifi c journal was founded with the purpose of publishing the results of scientific research on the economic security of the state, theoretical and applied problems of the customs policy of Ukraine, law, legal regulation of customs relations, improvement of legislation, ensuring customs security.

For researchers, teachers, graduate students, students and anyone interested in the problems of customs security, customs policy of Ukraine and legal regulation in these areas.

The Scientific Journal «Customs Security» is indexed by Google Scholar,

Vernadsky National Library of Ukraine.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the State Tax University.

DOI (digital object identifier) – the scientific articles are assigned digital object identifier.

The editorial board conducts systematic work on integration of the scientific publications in interna-tional electronic libraries, catalogs and scientometric databases in order to enter the world scientific information space, increase the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board is currently working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:
31, Universitetskaya str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08201
e-mail: customssecurity@ukr.net

The use of materials published in the journal is allowed by referring to an information source.

During the reference to the materials of the scientifi c journal «Customs Security» you need to use the transliterated title «Mytna bezpeka» or «Customs security».

© State Tax University, 2021

ЗМІСТ

Вітальне слово ... 9

Мартиненко В. В., Мискін Ю. І. Зміцнення бюджетної безпеки України в умовах децентралізації ... 10

Гурочкіна В. В., Рябініна Н. О. Податкова культура на шляху посилення довіри суспільства ... 23

Рудая М. І. Порядок та особливості проведення судових економічних досліджень, пов'язаних із підтвердженням розміру збитків банків ... 37

Лазебник Л. Л., Гунько К. І. Інтеграція тестування посадових осіб митних органів в організаційні процеси забезпечення кадрової безпеки митниці ... 52

Калганова О. А., Яцик Т. П. Використання електронних (цифрових) доказів під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності ... 59

Ляшенко Г. П. Інформаційне суспільство як пріоритет економічного розвитку ... 66

Грищук В. Л. Актуальна проблематика щодо кримінальної відповідальності за порушення митних правил як загрози митній безпеці держави ... 74

Слюсарева Л. В. Цифровізація логістики: тенденції та тренди ... 82

Чигрина Г. Л. Електронне кримінальне провадження: перспективи запровадження в Україні ... 91

Калач Г. М., Корінь І. С. Трансфертне ціноутворення як складова фіскальної безпеки України ... 99

Борса В. В. Регулювання процесів трансферу інтелектуальної власності під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності ... 108

Марченко О. І., Кукурудза Н. В. Систематизація факторів впливу на збутову діяльність на шляху забезпечення митної безпеки ... 116

Мельник С. С. Актуальні напрями розвитку аналітичної діяльності у контексті підслідності бюро економічної безпеки ... 126

Амеліна А. С. Важливість використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності ... 135

Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Економічна безпека проєктів в умовах зовнішньоекономічної діяльності ... 146

Іщук М. А. Тенденції і масштаби тінізації економіки України ... 160

Ратушна Ю. С. Аналіз факторів транскордонного руху іноземних інвестицій ... 170

Шараєнко О. А. Фінансова безпека розвитку людського капіталу в Україні 180

Пузько С. Г. Виведення нового продукту на міжнародний ринок: митні бар'єри для українських виробників 190

Яківченко А. М. Стратегії маркетингових інновацій у країнах Європейського Союзу: статистичний аналіз та пріоритети розвитку 201

Полуніна Л. В., Полуніна Н. Є. Генеза правового забезпечення грального бізнесу в Україні 218

Мельничук Г. С., Коломенська А. Р. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності в Україні 225

Кравченко Л. В., Уманець М. В. Трансформації споживчого ринку України та заходи упередження ризиків 233

Мігунова Ж. П., Слюсарева Л. В. Оцінка показників стійкого розвитку на підприємстві «Метінвест-холдинг» 244